№ 23—ՓԱՍԱՆ ԵՒ ԵՕԹԵՐՈՐԴԻՏԱՐԻ

ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԿԻՒՐԱԿԻ, 25 ՄԱՐՏԻ 1884

Տարեկան գինն է 10 ռուբլի։
վեց ամսուանը՝ 5 ռ., երեք ամսուանը՝ 3 ռ., ամիսը 1 ռ.։
Առանձին համարներով իւրաքանչիւրը 5 կոպէկ։

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր բացի կիւրակէ եւ տօն օրերից առաւօտեան 11—2 ժամը կէսօրից յետոյ։

Օտարազգացիք դիմում են ուղղակի խմբագրութեան հետեւեալ հասցէով.— Въ редакцію газеты «Меду Айастани», въ Тифлисѣ, или Redaction de «Meghou Haïastani», à Tiflis. (Caucase).

Խմբագրութեան ուղղած թէ յօդուածները եւ թէ նամակները պէտք է պարզ գրուած լինին գրդռի ստորագրութեամբ եւ հասցէով։ Խմբագրութիւնը կարող է փոփոխել, ուղղել եւ կրճատել յօդուածները։ Խմբագրութիւնը իւր վերայ չէ առնում յետ ուղարկել յօդուածները եւ պահում է երկու ամիս մինչեւ ցպահանջ։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են ամեն մի բառին 2 կոպ։ Յայտարարութիւններ ընդունւում են հայերէն եւ օտար լեզուներով։ Յայտարարութիւններ ընդունվում են խմբագրատանը, «Կովկասեան հիւրանոցի տակ պ. Տէր-Յովսէփեանի ծխախոտի խանութում են պ. Շահվերդեանի պավիլիօնում։

Ապրիլ կաւտարինէ վարդանեանը—սիմէօնեանցը ցաւօք սրտի ծանուցանում է, որ հանգուցեալ ա ծ ո ւ ս ի ն **ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑԻ** մահուան տարելիցը լրացած լինելով՝ կատարելու է հ ո գ ե հ ա ն գ ի ս ա կիւրակէ, ամսոյս 25-ին, ս. պատարագից յետոյ վանայ Մայր եկեղեցում։ Ուստի յայտնելով այս մասին խնդրում է հանգուցեալ յիշատակը յարգողներին պատիւ անել ներկայ գտնուելու հանգուցեալ հոգեհանգստին։

Մարտի 18-ին բացվեց

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

Ժամանակաւոր հանդէսը։

Մուտքը 20 կ., ուսանողների համար 10 կ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԲՈԼՈՐԻ ՀԱՄԱՐ 50 կ.

Երեւանեան հրապարակ, Ջակելի տանը։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ։

Կաթողիկոսական խնդիր.
Ներքին տեսութիւն.— վարդանանց տօնը Շնողում.— Գազէթաճի աղայ.—Թղթակցութիւններ Մօզդօկից և Գանձակից։
Քաղաքական տեսութիւն.— Քաղաքական լուրեր։
Մանր լուրեր։
Խառն լուրեր։
Յայտարարութիւններ։
Բանասիրական.— Թղթակցութիւն Գերմանիայից։

ԹԻՖԼԻՍ, 25 ՄԱՐՏԻ 1884 թ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ։

Լէյպցիգ 8 մարտի.

Այս վերջին ժամանակները Գերմանիայում աւելի յաճախ քան երբևիցէ զբաղւում և խօսւում է հայոց մասին. աւելի նշանաւոր է իւր ընդարձակութեամբ և հայկաց գիներով ուսեղնկութիւններով Լէյպցիգում հրատարակվող «Die Grenzboten—Zeitschrift fuer Politik» կոչուած քաղաքական չաբաթաթերթի յօդուածը. որ բռնում է երկու համարի ամբողջ 13 երեսը (№ 9 և 10). յօդուածի վերնագիրն է «Տաճկա-Հայկական խնդիր». ահա նրա բովանդակութիւնը։

Բարձր Դրան և սիեզերական (յունաց) պատրիարքի մէջ այս վերջին ժամանակներս ծագած վէճը կրկին եւրոպական քաղաքական շրջանի ուշադրութիւնը դարձրեց արևելեան քրիստոնեաների վերայ. այս առիթով հայերն էլ խորհրդակցութեան առարկայ դարձան և «Տաճկահայկական հարցը», որ մի ժամանակ օրակարգ հարցերից անյայտացել էր, վերստին հրկիզն է դուրս գալիս։ Անյարմար է պատմել այն ազգի ցանկութեանց և կարօտութեանց հարցով, որ սի ազգային ժողովն և պատրիարքարանի պաշտօնագիրն, որ ուղղած է ս. Սինոդին և որոյ մասին «Հայրենիք» լրագրում յիշած էր, որ աքանչացմամբ լսվեցաւ ազգ. ժողովում և մի զօրաւոր հերքումն էր Սինոդի գրութեան և այլն և այլն։

Ինչպես հաւաստի աղբիւրներից լսվում է այդ զօրաւոր փաստերով հերքումն ոչ այլ ինչէ, բայց եթէ այն, որ կ. Պօլսի պատրիարքարանը իւր ժողովով միշտ մանակցած է ընդհանրական կաթողիկոսի ընտրութեան և որովհետև 1666-ի ձևը իբրև թէ ընդունված է և ուստի կառավարութիւնից. ուստի և այժմս էլ նոյն ձևով պէտք է վարվի ազգային ժողովն և թէ Սինոդի կողմից էլ պէտք է տաճկաստանի իւրաքանչիւր վիճակ հրաւէր ուղարկվէր, այլ միայն կ. Պօլսոյ պատրիարքարանին իբրև բոլոր տաճկահայոց ներկայացուցչի, որ կարզադրութիւն տար վիճակներին, ըստ սովորութեան։ Կարծես հարցի էութիւնը հէնց դորա մէջն է, մինչդեռ ևթէ Սինոդի կողմից այդ զանցառութիւնն ևս եղած լինի, դա մի նշանակութիւն չունի, բուն խնդիրը նորա մէջն է, թէ արդեօք Սինոդը ղանում է տաճկահայոց մանակցութիւնը ընտրութեան մէջ—ոչ. արդեօք նա պանո՞ւմ է տաճկահայերին իրանց վիճակների թուոյն համեմատ քուէի իրաւունք տալը—Ոչ։ Նորա բոլոր պահանջը նրանումն է, որ վերջնական ընտրութիւնը ս. Էջմիածնայ մէջ, Միածնակջի տաձարում լինի, բոլոր ազգի պատգամաւորաց մանակցութեամբ լինի։ Իրաւացի՞ է այս պահանջը թէ ոչ. պատասխան չը կայ։

Ոչ թէ Գէորգ Դ-ի այլ թէգուզ մի քանի կաթողիկոսաց ընտրութիւն 1866-ի ձևով եղած լինէր, միթէ այդ պէտք է կարդ և կանոն համարվէր, մինչդեռ նա ոչ բանակաւթեան և ոչէլ որ և է իրաւաբանութեան համաձայն չէ, ինչպես և ամեն բացառիկ կամ անկանոն դէպք օրէնք չէ կարող համարվել։

Գէորգ Դ-ի ընտրութեան ժամանակ հէնց Թիֆլիսում ժողովուրդը չէ՞ինացաւ էլ թէ թէմական պատգամաւորն ինչպես ընտրվեցաւ և ոչ էլ կ. Պօլսում անցածները լավ-յան, միայն տեսանք, որ երկու՝ մի եկեղեցական և մի աշխարհական պատգամաւոր եկան, գնացին ս. Էջմիածին և մկկ էլ լսեցինք, որ նոքա 130 ձայն են ունեցել և տուել են Գէորգ Պրուսացուն, որ և ընտրվել է։ Տարիներ անցան, լսեցինք, որ կ. պօլսեցիք Գէորգ Սրբազանին կաթողիկոս ընտրել են, որպես զի նրան կ. Պօլսից հեռացնեն և ոչ թէ նորա արժանաւորութեան համար, այս լուրերը բոլորը մեզ կ. Պօլսից, այն ևս նշանաւոր, բարձր դիրք ունեցող և ազգասէր ու իմաստուն անձինքներից հասան։

Ինչո՞ւ այս եղաւ, այդ երևի այն ժամանակվան հանգամանքներին են պատճառը. բայց նրանից յետո 18 տարի անցաւ. ժողովուրդը շատ գործ տեսաւ հանգուցեալ Գէորգ Դ-ի ժամանակ, աւելի լաւ հասկացաւ կաթողիկոսի նշանակութիւնն և այսօր ամեն ուրեք տեսնում ենք այնպիսի շարժողութիւն կաթողիկոսի ընտրութեան համար, որպիսին երբեք տեսնված չէր, այն ժամանակ միևչև իսկ լրագիրները շատ անշուշտ ուշադրութիւն դարձրեցին կաթողիկոսական ընտրութեան վերայ և նա կատարվեցաւ գրեթէ ծածուկ և մի շատ փոքրիկ շրջանի գործակցութեամբ, բայց ներկայումս, տեսնէք, թէ ինչպես ղբւխ են պատռում մարդիկ եկեղեցւոյ պատգամաւոր ընտրելու, որպես զի կաթողիկոսական ընտրութեան գէթ կողմնակի կերպով մասնակցեն։ Ուրեմն այժմ իրանց իրաւունքը ճանաչողներ և նրան գործ դնել ցանկացողներ աւելացել են։ Եթէ 1866-ին ժողովրդի անտարբերութեան պատճառով կ. Պօլսի ազգային ժողովն ընտրող է հանդիսացել, միթէ դրանով նա իրաւունք է ստացել ուրիշի գարաւոր իրաւունքը բռնաբարելու այն ժամանակ էլ, երբ նա կամենում է գործ դնել այդ իւր իրաւունքը։ Սեթէ 1866-ին, թէգուզ մի քանի անգամ էլ, իրաւատերը հանգամանքների պատճառով թէ կամաւորապես չէ կամեցել իւր իրաւունքը գործ դնել և նորա վայելումն կ. Պօլսի ազգ- ժողովին է տուել. միթէ այդ հիմք է նրան բոլորովին զրկելու այն իրաւունքից, որ անբռնաբարելի է և մշտական, քանի որ հայ եկեղեցին կայ իւր սկզբունքով։ կարո՞ղ է կ. Պօլսի ազգային ժողովն և պատրիարքարանը ժխտել, որ ընդհանրական հայրապետի ընտրութեան տեղը ս. Աթոռն է, որ այդ ընտրութիւնը պէտք է լինի բոլոր ազգի պատգամաւորների մասնակցութեամբ, հաւասար իրաւունքով, կարո՞ղ է ազգային ժողովը առողջ դատողութեամբ և իրաւաբանութեամբ ապացուցանել, որ իրաւացի է կ. Պօլսում մի եպիսկոպոսի 40 կամ 50 ձայնը ս. Էջմիածնում 130-ի բարձրանալը։ կարո՞ղ է ապացուցանել և ո՞ր իրաւաբանական սկզբունքի հիման վրայ, որ մի պատգամաւոր 65 ձայն տանի, նա կ'իմանայ այն միջոցները, որոնցով ձեռք են բերուած այդ հարաւթիւնքը։ կ. Պօլսոյ հարուստ հայ գրամատէրերը միանգամայն խուլ են իրանց եղբայրակիցների ձայնը լսելու համար. նա չէ կարող աչքաթող իւր հայրենակցին վիճակը բարւոքելու, որպես զի իւր վրայ Դրան կատաղութը չը յարուցանէ։ փոքր ինչ կասկած է հայի կալուածքը յարքունիս գրաւելու և նրա յափտեան զրկելու համար։ փոքր ժամանակ առաջ հայ հարուստների կալուածքների յարքունիս գրաւելը կազմում էր մեծ տէրութեան գլխաւոր աղբիւր ներից մէկը, որով նախարարների գըրպանը լցվում էր։ Այս մտաերտմս բարձր Դուռը նախրեց Աւստրիական դեսպանին Կիևքոյում մի կալուածք ամառային պալատ չինելու համար. այդտեղ մի հայից յափշտակուած և յարքունիս էր գրաւուած։ Հարուստ հայերը կամ իրանց փոքր օտար դրամատներում են պահում կամ փոխով գրաւում են տէրութեան մէջ ազդեցութիւն ունեցող պաշտօնեաներին։

Նոյն իսկ ժողովրդեան կամքն ներկայացուիչ Պատրիարքը առանց օտարների չէ կարող բարենորոգմանց խնդիրը յարուցանել. սորա դրութիւնը ևս չատ դժուար է չրջապատած լինելով տէրութեան մէջ պաշտօն ունեցող, անա-

կառավարութիւնից. ուստի և այժմս էլ նոյն ձևով պէտք է վարվի ազգային ժողովն և թէ Սինոդի կողմից էլ պէտք է տաճկաստանի իւրաքանչիւր վիճակ հրաւէր ուղարկվէր, այլ միայն կ. Պօլսոյ պատրիարքարանին իբրև բոլոր տաճկահայոց ներկայացուցչի, որ կարզադրութիւն տար վիճակներին, ըստ սովորութեան։ Կարծես հարցի էութիւնը հէնց դորա մէջն է, մինչդեռ ևթէ Սինոդի կողմից այդ զանցառութիւնն ևս եղած լինի, դա մի նշանակութիւն չունի, բուն խնդիրը նորա մէջն է, թէ արդեօք Սինոդը ղանում է տաճկահայոց մանակցութիւնը ընտրութեան մէջ—ոչ. արդեօք նա պանո՞ւմ է տաճկահայերին իրանց վիճակների թուոյն համեմատ քուէի իրաւունք տալը—Ոչ։ Նորա բոլոր պահանջը նրանումն է, որ վերջնական ընտրութիւնը ս. Էջմիածնայ մէջ, Միածնակջի տաձարում լինի, բոլոր ազգի պատգամաւորաց մանակցութեամբ լինի։ Իրաւացի՞ է այս պահանջը թէ ոչ. պատասխան չը կայ։

Ոչ թէ Գէորգ Դ-ի այլ թէգուզ մի քանի կաթողիկոսաց ընտրութիւն 1866-ի ձևով եղած լինէր, միթէ այդ պէտք է կարդ և կանոն համարվէր, մինչդեռ նա ոչ բանակաւթեան և ոչէլ որ և է իրաւաբանութեան համաձայն չէ, ինչպես և ամեն բացառիկ կամ անկանոն դէպք օրէնք չէ կարող համարվել։

Գէորգ Դ-ի ընտրութեան ժամանակ հէնց Թիֆլիսում ժողովուրդը

չէ՞ինացաւ էլ թէ թէմական պատգամաւորն ինչպես ընտրվեցաւ և ոչ էլ կ. Պօլսում անցածները լավ-յան, միայն տեսանք, որ երկու՝ մի եկեղեցական և մի աշխարհական պատգամաւոր եկան, գնացին ս. Էջմիածին և մկկ էլ լսեցինք, որ նոքա 130 ձայն են ունեցել և տուել են Գէորգ Պրուսացուն, որ և ընտրվել է։ Տարիներ անցան, լսեցինք, որ կ. պօլսեցիք Գէորգ Սրբազանին կաթողիկոս ընտրել են, որպես զի նրան կ. Պօլսից հեռացնեն և ոչ թէ նորա արժանաւորութեան համար, այս լուրերը բոլորը մեզ կ. Պօլսից, այն ևս նշանաւոր, բարձր դիրք ունեցող և ազգասէր ու իմաստուն անձինքներից հասան։

Ինչո՞ւ այս եղաւ, այդ երևի այն ժամանակվան հանգամանքներին են պատճառը. բայց նրանից յետո 18 տարի անցաւ. ժողովուրդը շատ գործ տեսաւ հանգուցեալ Գէորգ Դ-ի ժամանակ, աւելի լաւ հասկացաւ կաթողիկոսի նշանակութիւնն և այսօր ամեն ուրեք տեսնում ենք այնպիսի շարժողութիւն կաթողիկոսի ընտրութեան համար, որպիսին երբեք տեսնված չէր, այն ժամանակ միևչև իսկ լրագիրները շատ անշուշտ ուշադրութիւն դարձրեցին կաթողիկոսական ընտրութեան վերայ և նա կատարվեցաւ գրեթէ ծածուկ և մի շատ փոքրիկ շրջանի գործակցութեամբ, բայց ներկայումս, տեսնէք, թէ ինչպես ղբւխ են պատռում մարդիկ եկեղեցւոյ պատգամաւոր ընտրելու, որպես զի կաթողիկոսական ընտրութեան գէթ կողմնակի կերպով մասնակցեն։ Ուրեմն այժմ իրանց իրաւունքը ճանաչողներ և նրան գործ դնել ցանկացողներ աւելացել են։ Եթէ 1866-ին ժողովրդի անտարբերութեան պատճառով կ. Պօլսի ազգային ժողովն ընտրող է հանդիսացել, միթէ դրանով նա իրաւունք է ստացել ուրիշի գարաւոր իրաւունքը բռնաբարելու այն ժամանակ էլ, երբ նա կամենում է գործ դնել այդ իւր իրաւունքը։ Սեթէ 1866-ին, թէգուզ մի քանի անգամ էլ, իրաւատերը հանգամանքների պատճառով թէ կամաւորապես չէ կամեցել իւր իրաւունքը գործ դնել և նորա վայելումն կ. Պօլսի ազգ- ժողովն է տուել. միթէ այդ հիմք է նրան բոլորովին զրկելու այն իրաւունքից, որ անբռնաբարելի է և մշտական, քանի որ հայ եկեղեցին կայ իւր սկզբունքով։ կարո՞ղ է կ. Պօլսի ազգային ժողովն և պատրիարքարանը ժխտել, որ ընդհանրական հայրապետի ընտրութեան տեղը ս. Աթոռն է, որ այդ ընտրութիւնը պէտք է լինի բոլոր ազգի պատգամաւորների մասնակցութեամբ, հաւասար իրաւունքով, կարո՞ղ է ազգային ժողովը առողջ դատողութեամբ և իրաւաբանութեամբ ապացուցանել, որ իրաւացի է կ. Պօլսում մի եպիսկոպոսի 40 կամ 50 ձայնը ս. Էջմիածնում 130-ի բարձրանալը։ կարո՞ղ է ապացուցանել և ո՞ր իրաւաբանական սկզբունքի հիման վրայ, որ մի պատգամաւոր 65 ձայն

պատմ։ Հայոց ազգային ինքնաճանաչութիւնը վաղուց մեռել է և միայն ներբուռն նոքա արտաքին զրգռումներից փոքր ինչ զարթնեցան։ Ցեղական ինքնապահպանութեան ձև կազմելու համար հայերին պակասում է ամենագլխաւոր պայմանը։ Գաւառը ստրկութիւնը քաղաքական դիտակցութիւնը մեռցրել է նոցա մէջ, միակ կապը-դա կրօնն է, որով իրանց սկզբնական ընտանութեանց տեղից վաղուց ցրուած ազգի անդամները ի մի են կապվում, նոցա զոյութեան ամեն ուրեք են, մինչև Զինաստանում, և այս ցրուած ցեղը չունի ոչ մի ազգային կենդրոնատեղի, որովհետև մայրենի երկիրը բաժանուած է երեք տէրութեանց մէջ՝ Ռուսաստանի, Տաճկաստանի և Պարսկաստանի։ Եթէ մարդ հաւաքելու լինէր Տաճկահայոց ձայները նոքա կը կամենային վերաբին Տաճկահայաստանում մնալ ոչ թէ նրա համար, որ ընտանեացած են տարրութեան, կամ չունին քաղաքական անկախութեան ցանկութիւն այլ միայն նիւթական չահի համար։ Թէև մի կողմից վալին և զայմամը ծծում և հարստահարումն ժողովրդեան, բայց միւս կողմից թուրքը ծոյլ և աշխատանքին անընտել լինելով հայն է հարստութեանց աղբիւրը ձեռք բերում։ Ով աշխարհի ամեն կողմը հարուստ հայերի պալատները և եկեղեցիք

ԴԱՎԱԺԱՄԱՏՅԱՆ ԴԱՎԻԺԳԸ

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵՆ ՀԱՄԱՐ.

—

Ընդհանուր դատաստանը ձեռնարկելով Հայոց ցեղասպանության գործի քննությանը՝ ամենից առաջ ուզում է ընդգծել, որ ինքն իրեն դրել է ոչ թե պատմական, այլ բացառապես իրավական խնդիրներ։ Ուստի և ներկայացված ապացույցների մեջ նա հետաքրքրվել է միայն այն փաստերով, որոնք ունեն իրավական նշանակություն։ Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

Ընդհանուր դատաստանը ելակետ է ընդունել այն հանգամանքը, որ Հայոց ցեղասպանությունը կատարվել է Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին, երբ Թուրքիան գտնվում էր պատերազմական դրության մեջ։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։ Ընդհանուր դատաստանը գտել է, որ Հայոց ցեղասպանության հանցագործությունը կատարվել է Թուրքիայի ղեկավար շրջանների կողմից՝ ի կատարումն Երիտթուրքական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի որոշման։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵՂՎԱԾ

Հրատարակվում է Ալեքսանդրապոլում

9 ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1883 Թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵՂՎԱԾ

Ալեքսանդրապոլում հրատարակվում է Ալեքսանդրապոլի Ներսիսյան հոգևոր դպրոցի ուսուցիչների և սաների ջանքերով։ Լույս է տեսնում տարեկան 12 անգամ։ Բաժանորդագինը՝ տարեկան 5 ռուբլի։

Խմբագրության հասցեն՝ Ալեքսանդրապոլ, Ներսիսյան դպրոց։

ԱՆՀԱՆԳԻՍՏ ԱՆԱՍՆԱԿԱՆ

Ալեքսանդրապոլի Ներսիսյան հոգևոր դպրոցի ուսուցիչների և սաների ջանքերով հրատարակվող «Հայաստանի մեղվածի» առաջին համարը լույս տեսավ 1883 թվականի հունվարի 9-ին։ Այդ ժամանակ մեր ժողովուրդը գրեթե ոչինչ չգիտեր մեղվաբուծության մասին։ Հազարավոր գյուղերում մեղուները պահվում էին հնամենի ձևով՝ կավե կամ փայտե փոքրիկ տակառներում, և գյուղացին տարին մեկ անգամ էր գնում նրանց մոտ՝ մեղրը հանելու։ Ոչ ոք չէր մտածում, որ մեղուները կարելի է ուսումնասիրել, որ նրանց համար կարելի է հատուկ տներ շինել, որ նրանցից կարելի է ավելի շատ օգուտ քաղել։

Այդ պատճառով «Հայաստանի մեղվածի» առաջին համարի առաջին էջերը նվիրված էին մեղուների կենսաբանության պարզագույն հարցերին։ Խմբագրությունը բացատրում էր, թե ինչպես է ձագերի համար բջիջներ շինում մեղրախորիսխը, ինչպես է մեղուն ծաղկից ծաղիկ թռչում, ինչպես է նա հավաքում ծաղկափոշին և ինչպես է այդ ամենը վերածվում մեղրի։ Այս պարզ բացատրությունները այսօր ժպիտ կառաջացնեն ցանկացած գրագետ մարդու մոտ, բայց 1883 թվականին դրանք մեծ նորություն էին։

Հետաքրքրական է նաև «Հայաստանի մեղվածի» առաջին համարի «Ներածական» հոդվածը։ Այնտեղ ասվում էր, որ մեղուն ամենաաշխատասեր միջատն է, որ նա ամառվա ընթացքում կարող է հավաքել մինչև 10 ֆունտ մեղր, և որ մարդը պարտավոր է հոգալ նրա ձմեռային կերակրի մասին։ Այսօր այս ճշմարտությունները ամեն դպրոցականի հայտնի են, բայց 1883 թվականին շատ գյուղացիներ դրանց մասին ոչինչ չգիտեին։

Ամսագրի խմբագրությունը հրատարակում էր նաև գյուղացիների նամակները։ Նամակագիրները հաղորդում էին, թե ինչպես են իրենք մեղու պահում, ինչ սխալներ են թույլ տալիս, և ինչ հարցեր ունեն։ Այդ նամակներից երևում է, որ շատ գյուղերում մեղվաբուծությունը գտնվում էր ծանր վիճակում։ Մեղուները հաճախ սատկում էին ձմռանը, որովհետև ոչ ոք չէր հոգում նրանց համար։ Գարնանը ամեն տարի կեսից ավելի գաղութներ անհետանում էին։

Խմբագրությունը ջանում էր օգնել այդ աղետի դեմ պայքարելու։ Նա խորհուրդ էր տալիս ձմռանը մեղուները տաք սենյակում պահել, գարնանը նրանց կերակրել շաքարի օշարակով, և ամառը ուշադիր հետևել, որ մեղուները չհիվանդանան։ Այդ խորհուրդները այսօր ամենապարզ բաներն են, բայց 1883 թվականին դրանք հեղափոխություն էին մեղվաբուծության մեջ։

Ամսագրի էջերում հաճախ էին հրապարակվում նաև ուսուցիչների հոդվածները։ Նրանք գրում էին, թե ինչպես պետք է մեղվանոց կազմակերպել, ինչպես պետք է ընտրել մեղվանոցի տեղը, ինչպես պետք է պաշտպանել մեղուները թշնամիներից։ Այդ հոդվածները մեծ մասամբ գրված էին պարզ, հասկանալի լեզվով, որպեսզի գյուղացին կարողանա դրանք կարդալ և հասկանալ։

Ամսագրի խմբագրությունը նաև ծրագրեր էր հրատարակում, թե ինչ տեսակի մեղուներ պետք է պահել։ Այդ ժամանակ Հայաստանում գերազանցապես տեղական մեղուներ էին պահում, որոնք շատ վատ էին։ Խմբագրությունը խորհուրդ էր տալիս ձեռք բերել ավելի լավ տեսակներ, որոնք ավելի շատ մեղր են տալիս։

Ամսագրի վերջին էջերում տպագրվում էին տարբեր երկրներից ստացված լուրեր մեղվաբուծության նորությունների մասին։ Այդ լուրերը հաճախ շատ հետաքրքրական էին։ Օրինակ, 1883 թվականին Ամերիկայում արդեն գործում էին շրջանակավոր փեթակներ, որոնց մեջ շրջանակները կարելի էր հանել և դնել առանց մեղուները վնասելու։ Ռուսաստանում այդ ժամանակ դեռ ոչ ոք չգիտեր այդ մասին։

Ամսագրի խմբագրությունը ամեն կերպ ջանում էր գրավել ընթերցողների ուշադրությունը։ Նա գրում էր, որ մեղուները մեծ օգուտ են տալիս ոչ միայն մեղրով և մոմով, այլև նրանով, որ ծաղիկները փոշոտում են, և որ առանց մեղուների շատ պտղատու ծառեր ընդհանրապես չեն պտղաբերում։ Այդ մասին գրվում էր հատկապես ուշադրություն գրավելու համար, որովհետև շատ գյուղացիներ չգիտեին, որ մեղուները օգտակար են նաև այգիների համար։

Ամսագրի հրատարակությունը շարունակվեց մինչև 1885 թվականը, և այդ ընթացքում լույս տեսավ 12 համար։ Դրանից հետո ամսագրի հրատարակությունը դադարեց, և նրա էջերում հրապարակված գաղափարները մոռացության մատնվեցին։ Միայն 1913 թվականին Ներսիսյան դպրոցի նոր ուսուցիչները որոշեցին վերսկսել ամսագրի հրատարակությունը, և այդ ժամանակ նրանք հիշեցին հին համարները։

Ներկայումս «Հայաստանի մեղվածի» հին համարները մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում մասնագետների համար։ Նրանցում կարելի է գտնել շատ տեղեկություններ այն մասին, թե ինչպես էին մեղվաբուծությունը վարում մեր նախնիները, ինչ սովորություններ ունեին նրանք, և ինչ սխալներ էին թույլ տալիս։ Այդ տեղեկությունները մեծ արժեք ունեն պատմաբանների համար, որոնք ուսումնասիրում են հայ գյուղացիության կյանքը։

Ամսագրի հին համարները պահվում են Ալեքսանդրապոլի Ներսիսյան դպրոցի գրադարանում։ Դրանցից մի քանիսը կան նաև Երևանի պետական գրադարանում։ Ամբողջական հավաքածու գոյություն չունի, որովհետև շատ համարներ կորել են տարիների ընթացքում։

Ներկայումս Ալեքսանդրապոլի Ներսիսյան դպրոցի ուսուցիչները մտադիր են վերահրատարակել «Հայաստանի մեղվածի» առաջին համարները՝ որպես մեղվաբուծության պատմության հուշարձան։ Այդ գործը մեծ օգուտ կտա ոչ միայն մասնագետներին, այլև բոլոր նրանց, ովքեր հետաքրքրվում են հայ գյուղացիության անցյալով։

ՄԵՂՎԱԾ ՄԱՍԻՆ

Մեղուն ամենաաշխատասեր միջատն է։ Նա ամառվա ընթացքում կարող է հավաքել մինչև 10 ֆունտ մեղր։ Մեղուները պահվում են հատուկ տներում, որոնք կոչվում են փեթակներ։ Փեթակի մեջ մեղուները ձագեր են բերում և մոմ շինում։

Մեղուների համար ամենավտանգավոր թշնամիները ձմեռը սովն ու ցուրտն են։ Եթե ձմռանը մեղուները սոված մնան, նրանք սատկում են։ Ուստի մեղվաբույծը պարտավոր է հոգալ նրանց ձմեռային կերակրի մասին։

Գարնանը մեղուները սկսում են ծաղկափոշի հավաքել։ Ծաղկափոշին նրանք բերում են իրենց ոտների վրա կախված զամբյուղիկների մեջ։ Այդ ժամանակ նրանք ծաղիկից ծաղիկ են թռչում։

Մեղուները շատ խելացի միջատներ են։ Նրանք կարողանում են իրար հետ հաղորդակցվել հատուկ պարերի միջոցով։ Երբ մեղուն գտնում է շատ ծաղիկներ, նա վերադառնում է փեթակ և պարում է մյուս մեղուների առջև։ Այդ պարը ցույց է տալիս, թե որտեղ են ծաղիկները։

Մեղուները չեն խայթում, եթե նրանց չեն նեղացնում։ Խայթելուց հետո մեղուն մեռնում է, որովհետև նրա խայթոցը մնում է վերքի մեջ։

Մեղվաբուծությունը շատ հետաքրքրական զբաղմունք է։ Այն սովորեցնում է դիտողականություն, համբերություն և աշխատասիրություն։

ՄԵՂՎԱԾ ՄԱՍԻՆ

Մեղուն ամենաաշխատասեր միջատն է։ Նա ամառվա ընթացքում կարող է հավաքել մինչև 10 ֆունտ մեղր։ Մեղուները պահվում են հատուկ տներում, որոնք կոչվում են փեթակներ։ Փեթակի մեջ մեղուները ձագեր են բերում և մոմ շինում։

Մեղուների համար ամենավտանգավոր թշնամիները ձմեռը սովն ու ցուրտն են։ Եթե ձմռանը մեղուները սոված մնան, նրանք սատկում են։ Ուստի մեղվաբույծը պարտավոր է հոգալ նրանց ձմեռային կերակրի մասին։

Գարնանը մեղուները սկսում են ծաղկափոշի հավաքել։ Ծաղկափոշին նրանք բերում են իրենց ոտների վրա կախված զամբյուղիկների մեջ։ Այդ ժամանակ նրանք ծաղիկից ծաղիկ են թռչում։

Մեղուները շատ խելացի միջատներ են։ Նրանք կարողանում են իրար հետ հաղորդակցվել հատուկ պարերի միջոցով։ Երբ մեղուն գտնում է շատ ծաղիկներ, նա վերադառնում է փեթակ և պարում է մյուս մեղուների առջև։ Այդ պարը ցույց է տալիս, թե որտեղ են ծաղիկները։

Մեղուները չեն խայթում, եթե նրանց չեն նեղացնում։ Խայթելուց հետո մեղուն մեռնում է, որովհետև նրա խայթոցը մնում է վերքի մեջ։

Մեղվաբուծությունը շատ հետաքրքրական զբաղմունք է։ Այն սովորեցնում է դիտողականություն, համբերություն և աշխատասիրություն։

ՄԵՂՎԱԾ ՄԱՍԻՆ

Մեղուն ամենաաշխատասեր միջատն է։ Նա ամառվա ընթացքում կարող է հավաքել մինչև 10 ֆունտ մեղր։ Մեղուները պահվում են հատուկ տներում, որոնք կոչվում են փեթակներ։ Փեթակի մեջ մեղուները ձագեր են բերում և մոմ շինում։

Մեղուների համար ամենավտանգավոր թշնամիները ձմեռը սովն ու ցուրտն են։ Եթե ձմռանը մեղուները սոված մնան, նրանք սատկում են։ Ուստի մեղվաբույծը պարտավոր է հոգալ նրանց ձմեռային կերակրի մասին։

Գարնանը մեղուները սկսում են ծաղկափոշի հավաքել։ Ծաղկափոշին նրանք բերում են իրենց ոտների վրա կախված զամբյուղիկների մեջ։ Այդ ժամանակ նրանք ծաղիկից ծաղիկ են թռչում։

Մեղուները շատ խելացի միջատներ են։ Նրանք կարողանում են իրար հետ հաղորդակցվել հատուկ պարերի միջոցով։ Երբ մեղուն գտնում է շատ ծաղիկներ, նա վերադառնում է փեթակ և պարում է մյուս մեղուների առջև։ Այդ պարը ցույց է տալիս, թե որտեղ են ծաղիկները։

Մեղուները չեն խայթում, եթե նրանց չեն նեղացնում։ Խայթելուց հետո մեղուն մեռնում է, որովհետև նրա խայթոցը մնում է վերքի մեջ։

Մեղվաբուծությունը շատ հետաքրքրական զբաղմունք է։ Այն սովորեցնում է դիտողականություն, համբերություն և աշխատասիրություն։

ՄԵՂՎԱԾ ՄԱՍԻՆ

Մեղուն ամենաաշխատասեր միջատն է։ Նա ամառվա ընթացքում կարող է հավաքել մինչև 10 ֆունտ մեղր։ Մեղուները պահվում են հատուկ տներում, որոնք կոչվում են փեթակներ։ Փեթակի մեջ մեղուները ձագեր են բերում և մոմ շինում։

Մեղուների համար ամենավտանգավոր թշնամիները ձմեռը սովն ու ցուրտն են։ Եթե ձմռանը մեղուները սոված մնան, նրանք սատկում են։ Ուստի մեղվաբույծը պարտավոր է հոգալ նրանց ձմեռային կերակրի մասին։

Գարնանը մեղուները սկսում են ծաղկափոշի հավաքել։ Ծաղկափոշին նրանք բերում են իրենց ոտների վրա կախված զամբյուղիկների մեջ։ Այդ ժամանակ նրանք ծաղիկից ծաղիկ են թռչում։

Մեղուները շատ խելացի միջատներ են։ Նրանք կարողանում են իրար հետ հաղորդակցվել հատուկ պարերի միջոցով։ Երբ մեղուն գտնում է շատ ծաղիկներ, նա վերադառնում է փեթակ և պարում է մյուս մեղուների առջև։ Այդ պարը ցույց է տալիս, թե որտեղ են ծաղիկները։

Մեղուները չեն խայթում, եթե նրանց չեն նեղացնում։ Խայթելուց հետո մեղուն մեռնում է, որովհետև նրա խայթոցը մնում է վերքի մեջ։

Մեղվաբուծությունը շատ հետաքրքրական զբաղմունք է։ Այն սովորեցնում է դիտողականություն, համբերություն և աշխատասիրություն։

քով ամենևին հակառակ չենք, որ մի հասարակական գործչի յոբելեանը տոնեն նրա համակրողները։ Դա ճաշակի և զարգացման աստիճանի գործ է։

***

Կաթողիկոսական ցանձնաժողովը այսօր ի նիստ գումարուած չէ ի թաղ. խորհրդարան Բերայի, նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ են Գեր. Սիմէօն և Խոլէն եպիսկոպոսունք, Տ. Մկրտեան Հայր, և վ.սեմ. Սէրվիչէն և Նուրեան էֆէնտիներն։ Ցանձնաժողովը կը զբաղի Կիլիկիոյ կաթողիկոսին կողմանէ յղուած մեր ժողովական գրութեամբ և էջմիածնի Սինոդէն եկած նամակով։ Նիստը կը շարունակվէր մինչև լրագրոյս մամուլը դրած ժամըն ։

(Արեւելք)։

***

ՂԱՐԱԲԻԼԻՍԱՑԻՑ մեզ գրում են.— Ղարաքիլիսից տասն և հինգ վերստ հեռաւորութեամբ, Շհալու կոչված գիւղում կուիս է պատահում, քարի հարուածից մէկ մարդ մէկ չարթից յետոյ մեռնում է, նոյնպիսի կուիներ յաճախ պատահում են և Ղարաքիլիսայում։ Ես ինքս ականատես էի, ժամի թաղում պատահած սարսափելի կուուին, մէկը մէկ ահագին քարով այնպէս խփեց միւսին, որ իսկոյն գլխից արիւնը վտակի պէս հոսեց, հիւանդին տարան տուն, երկու հակառակ կողմը գանդատվեցան տանուտիրոջ, որը պատշաճ համարեց ապասել մի առժամանակ, մինչև տեսնէ թէ, հիւանդը ինչ դրութեան մէջ կը լինի։ Այս տեսակ կուիները առաջանում են բոլորովին մտատի բաներից օրինակ, ջուրի կռուիլուց, վիճաբանութիւնից և այլն։

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Չինական «Շէն-Պաօ» լրագրում հաղորդում են Սև դրօշակների զօրավար Լիու-Եունգ-Ֆուի մասին հետևեալ կենսագրական տեղեկութիւնքը. «Շատ ճշմարիտ է, որ Աննամի գէներալ Լիու-Եունգ-Ֆուն ծագումով չինացի է կուանգ Տու նահանգից և մի և նոյն ժամանակ ծառայում է Աննամում, բայց ստոյգ չէ այն լուրը, թէ նա ապստամբներից է և մանկացած է Տայպինգի ապստամբութեան։ Ես վաղուց բնակվում եմ Աննամում և կարող եմ հաղորդել Լիու-Եունգ-Ֆուի մասին հետևեալ տեղեկութիւնքը։ Նա այժմ մօտ 50 տարեկան է, կարճահասակ և անմօրուք։ Քանի տարի առաջ նա Ան-Պինգ-Ֆուում Աննամի իսիան-կուանգ նահանգում պարապում էր առևտրով, նրա ձեռքի տակ աշխատում էին այն ժամանակ մօտ 200 հոգի։ Այն ժամանակները նահանգում երևեցան աւազակաց խմբեր։ Պաօ-Շէնգ-Ֆու տեղական իշխանութիւնք Լիու-Եունգ-Ֆուի գործակցութիւնը խնդրեցին և նա մի կռւում կարող եղաւ ցրուել աւազակներին, որոյ համար ստացաւ նշանաւոր վարձատրութիւն։ Երբ մի քանի ժամանակ յետոյ չինական գէներալ Ֆէնգ-Ցու Ցայը ճանապարհ ընկաւ Լիեանգ-Ցայ ապստամբներին հալածելու, Լիուն գէներալին մեծամեծ ծառայութիւնք ցոյց տուեց և ստացաւ հինգերորդ աստիճանի դասի. այս ժամանակ Լիուն մտաւ Աննամի ծառայութեան մէջ և մեզ այնտեղ իր ստած ծառայութեանց համար Լիուն Աննամում բարձրացաւ մինչև գէնէրալի աստիճանը։ Նորա իշխանութեան ներքոյ եղող գինուորները բացառապէս չինացիք են և կարիք է, որ ասոնց մէջ գտանվին այնպիսիք, որոն մանկացած են Տայպինգի ապստամբութեան։ Իսկ ինչ կը վերաբերի դեղին դրօշակներին—սկզբում սոցա զօրքերի թիւը չատ քիչ էին. ուստի և Աննամի թագաւորը հրամայեց նրանց միանալ Լիու-Եունգ-Ֆուի զօրաց հետ։

***

«Presse» լօնդոնի թղթակիցը հաղորդում է հետևեալ մանրամասնութիւնք լօնդոնի ժոխային մեքենաների մասին։— Մինչև յայժմ Լօնդոնի երկաթուղու կայարանում գտնված հինգ ժոխային մեքենաները մի և նոյն կազմվածքն ունին։ Արկղում գտնվում են վառիչներ ստղասխ վառօդ վերնագրով։ Այս վառօդը չէ վառաւում և ոչ մի նաւապետ չի համաձայնիլ նրան իր նաւի վերայ ընդունել։ ստղասեայ վառօդը իստակ դինամիտ է, այսինքն նեաորոլիցերին իառն ասպղի և կաւի հետ փամփուշտների մի մասը հանած էր անազեայ արկղում. դինամիտի մօտ գրած է ատրճանակ բարձրացրած կայծհանի ուղնելիքով։ Ժամացոյցի մեքենան այնպէս էր կազմակերպված, որ լարի վերջանալից յետ ատրճանակը պէտք է արձակվէր։ Պայթումն պիտի պատահէր այն ժամանակ, երբ կայարանում աւելի մեծ բազմութիւն լինէր։ Չերինգկրօսում ժամացոյցը ցոյց էր տալիս հինգերորդի երեք րոպէն։ Ջանաղան պատճառներ արգելք եղան պայթման. Չերինգ-Կրօսում գտնված ժոխային մեքենայում ժամացոյցի մեքենան կատարեց իւր գործը, ատրճանակի ունելիքը եղաւ, իսկ պայթումն չը հետևեցաւ։ Պադդինգտոնը երեք ժամացոյցի լարը փչացել էր, որովհետև նշանակած ժամանակը անցաւ, իսկ ատրճանակի ունելիքը չեղաւ։ Այս երկու տեղերում գտնվեցաւ մօտ 27 գրվանքայ դինամիտ, իսկ մանսոգեանների ցուցմամբ վիկտորիա կայարանում պայթումն տեղի ունեցաւ նոյն կազմվածքի մեքենայով։ Նշանաւոր է, որ պայուսակների մէկում կտավել է № New-Iork Sun, 4-ից փետրվարի. այս հնման վերայ կարծում են, որ մեքենաները բերած են Ամերիկայից։ Անհատականի է միայն, թէ նոքա ինչպէս են աննկատելի կերպով անցել մաքսատնից վիկտորիայում պատահած պայթման չը նորհիւ բոլոր այդ մեքենաները դանվել են։ Այս պայթումն սոխից ուշադրութիւն դարձնել Լօնդոնի կայարաններում թողած պայուսակների վերայ, որոնց մի քանիներում գտանվեցան ժոխային մեքենաներ, ամենից առաջ աշխատելն հետացնել ատրճանակներն և մեքենաները և ապա զգուշութեամբ պինամիտի տեղափոխեցին վուլվիչի պինադանը։ Փնտռութիւնը ցոյց տուեց, որ Չերինգ-Կրօսի պայուսակում եղել է 45 պինամիտի վառիչ։ Պայուսակը յանձնվել էր իջևանին երկուշաբթի 13-ին, երեկոյեան 7 ժամին և մնաց այտեղ երկու օր։ Ժամացոյցի մեքենան միակերպ գործում է, պայուսակի ամեն դիրքումն էլ։ Պադդինգտոնում ատրճանակի վառարէն գտանվել է եօթն թողվածկայ բեվոլվերի։ Ժամացոյցի մեքենան կանգնել էր 9 ժամ և 10 րոպէին, բայց նա այնպէս էր կազմված, որ ամեն չարժումն կարող էր նրան էլի բանել տալ։

***

Տիկին Ադամը (Փիլիպատա Լամբէր) ներկայումս գտանվում է փէշտում և առանձին ուշադրութեան առարկայ է այնտեղի քաղաքական դրականական և գեղարուեստական շրջաններում։ Մարտի 11-ին մաճառ մատենագրիները, Լիսթ և Իոկայի մասնակցութեամբ, ի պատիւ նրա կազմեցին երեկոյթ. ի միջի այլոց կարդացվեցաւ նրա «Գալադէ»ի մաճառ թարգմանութիւնը. նախընթաց իրիկունը նրան ներկայացրին ազգային թատրոնի կառավարիչ պ. Լուդվիկ Եայլին և ներկայացնող անձը ներեց իրան անելու հետևեալ պախաստութիւնը. «Պարոն եա, տիկին Ադամ»։

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑ.
Հրատարակիչ Հ. ԷՆՖԻԱՁԵԱՆՑ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

Նկարիչ ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆԸ մարտի 23-ին, 6 ժամին ճաշից յետոյ, վախճանեաւ Տփղիսու «Մէքայէլեան հիւանդանոցում» Մէքայէլեան փողոցում. ուստի հրաւիրում են աղգականներին, բարեկամներին և ծանօթներին չնորհ բերել վաղը, 25-ին մարտի, առաւօտեան 10 ժամին նոյն իսկ հիւանդանոցում, մարմինը բերելու թանդոյանց սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցին, որտեղից կը տանին Հալաթարի խօջի-վանք հանդըստարանումը թաղելու։

Ներսիսեան Հայոց Ազգային Հոգևոր դպրանոցում՝ հոգաբարձական խորհրդարանի մէջ, մարտ ամսոյս 28-ին, երեկոյեան 8 ժամին, կը լինի աճուրդ (առանց կրկնաձրդի) կապալով տալու նոյն դպրանոցի կաղուածքը.— ա) ՏՈՒՆ և ԿՐՊԱԿՆԵՐ, ընծայած հանդուցեալ Աւետիք փիրոյանցից, որ գտանվում են Սօղոմոնի անուանած փողոցում. № № 6 և 11. և բ) 21 ԿՐՊԱԿՆԵՐ, որք գտանվում են ուսումնական հրատարակի վերայ վանաց աւազ եկեղեցւոյ մօտ։ Պայմանաթուղթը կարելի է կարդալ հոգաբարձութեան դիւանատան մէջ ամեն օր (բացի կիւրակէից և տօներից) ցերեկուայ 10-ից 12 ժամին։

ԱՐԴԵՆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ
Համառօտութիւն
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ.
Գէորգ ՎՔեվկեանի
Երրորդ տպագրութիւնը.
Գինն է 60 կօպէկ։
Գտանվում գնորդներին դիջումն կը լինի։ Ծախվում է առ այժմ հրատարակչի մօտ. եղր. Արվեսնցների թղթավաճառանոցում սեպհական տունը։
3—6

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ
«Աղբիւր» ամսագրի հրատարակութեամբ
«ՓԱՅՏԱՇԷՆ ԽՐԱԽԹԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ԸՍՊԻՏԱԿ ՏՈՒՆԸ»
(Պատկերազարդ)
Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների երբեմն նախագահ Ջէֆերսընի Հարցիւրի կենսագրութիւնը։
ԳԻՆԸ 60 ԿՕՊԵԿ Է։
Ծախվում է «Աղբիւրի» խմբագրատանը և Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում։

„ՔԷԶԿՈՒԼ“

Թուրքերէն լրագիրը հրատարակվում է Թիֆլիսում շարաթը մի անգամ։ Տարեկան գինն է 4 ռ., կիսամեայն 2 ռ. 50 կօպ., թիֆլիսում տասորագրվել կարելի է պ. Շահվերդովի գործակալութեան։ Օտարաքաղաքացիք իրանց պահանջը պէտք է ողղեն պ. Ի. Ռ. Ռեցոլդինի, Միխայլովսկի փողոց, տուն № 81։ Խմբագրատունը գտանվում է Միխայլովսկի փողոցում ֆերտի տանը № 16, Մ. կենգենլենսկու բնակարանում։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ
Շ ի ր վ ա ն զ ա դ է

«ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՑ» և «ՀՐԱՀԷՀ ՆԱԻԹԱԳՈՐԾԱՐԱՆՈՒՄ»

Ա Ր ժ ե ք 50 կ.

Կարելի է ստանալ կենդրոնական գրավաճառանոցում և հրատարակչի մօտ Կատօլիչեսկայա փողոց «Աստուածատրեան և ընկ.» առևտրական տան պահեստի կանտօրայում։

Աբել Ապրէսեանց.

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Մ. Մ. Մաանուչեանի

«ՉԵՌՆԱՐԿԱՒԵՏԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ»

Նուէր հայ երիտասարդ վաճառականներին։

ԱՄԵՆԱՀԱՐԿԱՒՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ամեն տեսակ վաճառականների, սեղանատների, խանութպահների, գործարանատէրերի, հաշուապահների, գործավարների և գործակատարների, և ընդհանրապէս ամեն մի առևտրական ու դրամական գործեր ունեցող անձի համար։

ՄԱՏՉԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ու դիւրըմբռնելի մեկնութիւն իւրաքանչիւր անձի համար, որ կամենում է ուսումնասիրել առևտրական գործողութիւնները ու հաշուարարութիւնները, առանց ուսուցչի օգնութեանը դիմելու։

ՏՈԿՈՍՆԵՐԻ ԱՂԻՒՍԱԿՆԵՐ։ 2%-ից մինչև 12%, մէկ օրից մինչև 860 օր և մէկից մինչև 10,000 ման. դրամագլխի համար։

ՁԱՓԵՐԻ ՓՈԽԱԴՐՄԱՆ ԱՂԻՒՍԱԿՆԵՐ։ Դոցա միջոցով կարելի է հեշտութեամբ, ճիշտ և արագ, Անգլիայի, Ամերիկայի, Ֆրանսիայի, Գերմանիայի, Աւստրիայի, Հոլանդիայի և Զուիցերիայի ծանրութեան ու երկարութեան չափերը առանց չափերի դարձնել և հակառակը։

Եւրոպական տէրութիւնների դրամների, երկարութեան, ծանրութեան, հեղուկների և ընդեղէնների չափերի աղիւսակներ։

Ջանազան տեսակ հաշիւներ ու ձևեր հայերէն. ռուսերէն և ֆրանսերէն լեզուներով։

Վաճառվում է կենդրոնական գրավաճառանոցում, պ. Եփրեմ Ծատուրեանցի լամպային մագազինում, եղբարց Ծովհաննիսեանների առևտրական տան գրասենեակում և հեղինակի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են այս հասցէով։

Въ Тифлисъ, Сололакская ул. домъ Карганова. учредителію «Коммерческихъ Курсовъ» Степану Мануэльянцу.

ԳԻՆՆ Է 2 ՌՈՒԲԼԻ (ասկասիթիւ տպուած)։

7—8

ԳՈՒՐԵՂ ԵԿԱԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿԻՑ

Ջ. Գրիգորեանի Կովկասեան գրավաճառ. հրատարակութեամբ

Մ. ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑԻ

դասագիրգ

ԹՈՒՐՔԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայոց ուսումնարանների համար։ — Երկրորդ տպագրութիւն։

ԳԻՆՆ Է 65 ԿՈՊ. ԳՈՒՄԱՐՈՎ ԳՆՈՂՆԵՐԻՆ 20% ՁԻՋՈՒՄՆ ԿԸ ԼԻՆԻ։

Սիևնոյն տեղը վաճառվում են միևնոյն աշխատասիրողի հետևեալ գրքերը։ 1) Ժողովածու թուաբանական խնդիրների մասն առաջին 4-րդ տպագրութիւն, գինն է 50 կօպ.— 2) Մասն երկրորդ Կատարակներ, 3-րդ տպագրութիւն, գինն է 50 կօպ.— Գումարով գնողներին 21% զիջումն է լինում։

7—20

«ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ» խմբագրութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել Հայ-Հայ հասարակութեանը, որ ներկայ փետրվար ամսից կը շարունակուի «Վ ր ժ ա ր ա ն» ամսաթերթի հրատարակութիւնը և լոյս կը տեսնի նորա № 3, նոյն ուղղութեամբ և դիրքով և նոյն աշխատակիցների օգնութեամբ. ուստի հրաւիրում է ցանկացողներին բաժանորդ գրուելու դիմել Թիֆլիս խմբագրութեան քարտուղար պ. Գ. Շահբուդաղեանին հետևեալ հասցէով.—Въ Тифлисъ. Въ Редакцію журнала „ВАРЖАРАНЪ“ Абас-Абатская площадь, домъ № 8 Секретарю редакціи Григорію Шахъ-Будагянцу. кв. депо лампъ Цатурова.

Տարեկան բաժանորդագինն է ՀԻՆԳ ռուբլի կանխիկ։

Յանձնութիւն.— «ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ» հոկտեմբեր, նոյեմբեր, դեկտեմբեր և յունվար ամիսների լոյս տեսած համարների փոխարէն խմբագրութիւնը խոստանում է տալ իւր բաժանորդներին կամ մի ընդհարձակութեան նոր գիրք, կամ նոյն ամիսների չափին համապատասխան մի համար յաջոխ ամսին։

Խմբագիր—Հրատարակիչ. Ն. ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ.

ДОЗВОЛЕННО ЦЕНЗУРОЮ ТИФЛИСЪ, 24-го Марта 1884 г. Типограф. М. Рот. и К-о. На Гол. проспектѣ Домъ № 41.

Տպարան Մ. Ռոտինեանց և ընկ.